

Vergaderjaar 2022–2023

28 684

Naar een veiliger samenleving

Nr. 722

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID EN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 januari 2023

Met deze brief bieden wij uw Kamer een totaalbeeld van het verloop van de jaarwisseling 2022–2023 aan. Het totaalbeeld is tot stand gekomen op basis van de door de politie, het Openbaar Ministerie (OM) en VeiligheidNL opgestelde jaarwisselingsrapportages die wij hierbij tevens aan uw Kamer aanbieden. Ook ontvangt u het dashboard met het aantal brandweermeldingen tijdens de jaarwisseling.

Na twee jaarwisselingen waarbij sprake was van een tijdelijk totaalverbod op eindejaarsvuurwerk om de zorg te ontlasten in verband met COVID-19, kon dit jaar weer op veel plekken vuurwerk worden gezien en gehoord. Twaalf gemeenten hebben alsnog besloten om een totaalverbod op eindejaarsvuurwerk in te voeren. Afgezien daarvan was er sprake van nieuwe omstandigheden, want voor het eerst werd ervaring opgedaan met het in 2020 ingevoerde verbod op knalvuurwerk en vuurpijlen. Eerst zal worden ingegaan op het algemene beeld van de jaarwisseling 2022–2023, en vervolgens op de specifieke cijfers van VeiligheidNL, de politie, brandweer en het OM.

Jaarwisseling 2022–2023

Het algemene beeld is dat er sprake was van een overzichtelijke, maar voor hulpdiensten intensieve jaarwisseling. Massale openbare ordeverstoringen bleven, onder meer door snel ingrijpen van de politie, uit. Hoewel cijfermatig sprake is van minder vuurwerk- en overlastincidenten, zeggen deze cijfers niks over de omvang van de incidenten en hoe ze door betrokkenen worden ervaren. Jaarlijks vergt oud en nieuw voor alle hulpdiensten de grootste inzet van het jaar, terwijl deze avond eigenlijk voor iedereen een feest zou moeten zijn. Helaas werden mensen met een publieke taak ook dit jaar weer geconfronteerd met geweld en bekogeld met illegaal vuurwerk, met verwondingen als gevolg. In Den Haag raakten meer dan tien politieagenten gewond en een aantal moest voor medische

behandeling naar het ziekenhuis. De politie heeft meermaals moeten assisteren zodat hulpverleners veilig hun werk konden uitvoeren.

Het gaat alle perken te buiten dat mensen met een publieke taak niet veilig hun werk kunnen doen. Geweld tegen hulpverleners is en blijft onacceptabel. Wij spreken dan ook onze waardering uit voor de inzet van alle mensen met een publieke taak en er zal veel in het werk worden gezet om de daders verantwoordelijk te houden. De opsporing van de verdachten van deze geweldsincidenten heeft dan ook de volle aandacht van de politie en het Openbaar Ministerie. Waar het gaat om geweld tegen personen die zich inzetten voor de veiligheid van de samenleving, worden verdachten in beginsel voor de rechter gebracht en zal de strafeis fors zwaarder zijn dan in andere vergelijkbare geweldszaken. Uiteindelijk beslist de rechter wat de straf wordt en of hij/zij meegaat in de zwaardere eis van de officier van justitie.

Ook in aanloop naar de jaarwisseling heeft de politie veel gedaan om incidenten te voorkomen, zoals preventieve bezoeken aan mogelijke raddraaiers, het activeren en onderhouden van netwerken, en zeker ook de intensivering van opsporing en controles in relatie tot illegaal vuurwerk. Ook de Inspectie Leefomgeving en Toezicht heeft in de aanloop zoals elk jaar product controles uitgevoerd om te voorkomen dat onveilig vuurwerk in omloop wordt gebracht. De inzet van onder andere de politie en de inspectie heeft geresulteerd in de inbeslagname van grote hoeveelheden illegaal vuurwerk en het effect gehad dat dat dit vuurwerk niet op straat kon komen. Gedurende het jaar 2022 is een recordaantal van 684.439,90 kilogram vuurwerk in beslag genomen. Jaarlijks houdt het Openbaar Ministerie een barometer bij.¹ De totale hoeveelheid inbeslaggenomen vuurwerk is een ruim verdrievoudiging ten opzichte van het totaal van 2021. Het Openbaar Ministerie en de politie hebben de afgelopen jaren de samenwerking geïntensiveerd. Dit heeft zijn vruchten afgeworpen. De grote hoeveelheid onderschept illegaal vuurwerk laat het belang zien van de opsporing en aanpak van illegaal vuurwerk. Deze aanpak blijft daarmee onverminderd hard nodig.

Boa's hebben onder meer bijgedragen aan het voorkomen van overlast door het preventief verwijderen van afval, beveiligen en controleren van risicovolle panden en het handhaven op het lokaal afsteekverbod in een aantal gemeenten conform de richtlijnen van het Openbaar Ministerie. Verder werden in veel gemeenten jongerenwerkers ingezet en hebben vuurwerkverkopers goede voorlichting gegeven over het veilig gebruik van vuurwerk.

In tegenstelling tot de afname van vuurwerk- en overlastincidenten hebben er deze jaarwisseling meer aanhoudingen plaatsgevonden in vergelijking met het gemiddelde van de afgelopen vier jaren. De aanhoudingen zijn terug te brengen op openbare orde incidenten zoals openbaar dronkenschap, wildplassen of overlast in de horecagebieden. De toename kan mogelijk verklaard worden door het feit dat horecabezook dit jaar, in tegenstelling tot de lockdown jaren, weer toegestaan was. Verder is het aantal letselschade ten opzichte van vorig jaar met 62 procent gestegen. In totaal hebben 1253 personen letsel opgelopen. Het aantal ligt hiermee op hetzelfde niveau als voor de pandemie. De brandweer ontving ongeveer hetzelfde aantal meldingen als de afgelopen jaren.

¹ Vuurwerkbarometer 2022 | Jaarwisseling/ Vuurwerk | Openbaar Ministerie.

Cijfers ongevallen met vuurwerk

Zoals elk jaar verzorgt VeiligheidNL direct na de jaarwisseling een rapportage met cijfers over ongevallen met vuurwerk², gebaseerd op informatie van alle Spoedeisende Hulpafdelingen van ziekenhuizen en ook aan het onderzoek deelnemende huisartsenposten.³ De afgelopen twee jaarwisselingen was sprake van een tijdelijk vuurwerkverbod op oudejaarsvuurwerk om de zorg te ontlasten in verband met COVID-19. De totale letselcijfers zijn ten opzichte van vorig jaar met 62 procent gestegen, en weer terug naar het niveau van voor de pandemie. In totaal zijn er deze jaarwisseling ruim 1253⁴ letsels opgelopen. Hiervan zijn 389 behandeld op de Spoedeisende Hulpafdelingen van ziekenhuizen, dit is 52 procent meer in vergelijking met vorig jaar en 1% stijging in vergelijking met de laatste jaarwisseling zonder vuurwerkverbod.

	Jaarwisseling 2022–2023	Jaarwisseling 2021–2022	Jaarwisseling 2020–2021	Jaarwisseling 2019–2020
Totaal	+/- 1253	+/- 773	+/- 383	+/- 1285
Spoedeisende Hulpafdelingen (SEH)	389	256	108	385
Huisartsenposten (HAP)	+/- 864	+/- 517	+/- 275	+/- 900

Zoals alle jaren waren brandwonden het meest voorkomende type letsel (42%), dit was vergelijkbaar met voorgaande jaren. Oogletsel was ook veelvoorkomend (22%). In totaal is 46 procent als omstander slachtoffer geworden van vuurwerk. Dit aandeel is lager dan tijdens de jaarwisseling 2019–2020 (50%).

Ruim de helft van alle slachtoffers op de spoedeisende hulp en huisartsenposten was jonger dan 20 jaar (52%). 18 procent van alle slachtoffers was onder de 12 jaar. Vorig jaar was dit 26 procent en tijdens jaarwisseling 2019–2020 19 procent. Naast jonge kinderen zijn vooral jongens van 12 tot en met 15 jaar en mannen van 20 tot en met 29 jaar slachtoffer van vuurwerk.

Afgelopen jaarwisseling was de eerste jaarwisseling waarin er effectief sprake was van een verbod op knalvuurwerk en vuurpijlen. Voor de slachtoffers op de spoedeisende hulp zijn de oorzaken van het letsel nader gespecificeerd. Tijdens de jaarwisseling werd 20 procent van de letsels veroorzaakt door knalvuurwerk en vuurpijlen, dit is een daling ten opzichte van de 31% in 2019–2020 toen dergelijk vuurwerk nog wel was toegestaan. Daarentegen is de bijdrage van zwaar illegaal vuurwerk aan de letsels gestegen van 17 procent (2019–2020) naar 24 procent. Vergelijken met de jaarwisseling 2019–2020 is een stijging te zien van het aantal slachtoffers van F1 vuurwerk (7% versus 1%), zoals sterretjes. Tweeëntwintig procent van de ongevallen werd veroorzaakt door F2 vuurwerk (vuurwerk dat alleen tijdens de jaarwisseling afgestoken mag worden), zoals compounds. De overige oorzaken van ongevallen worden nader gespecificeerd in de rapportage van VeiligheidNL, die als bijlage met deze brief aan uw Kamer wordt gestuurd.

² In de totaalcijfers worden ongevallen door carbid ook meegerekend hoewel dit niet onder de vuurwerkregelgeving valt.

³ Van de 105 huisartsenposten hebben 88 deelgenomen aan dit onderzoek.

⁴ Letsels die buiten 31 december en 1 januari zijn ontstaan zijn niet meegenomen in deze tellingen.

VeiligheidNL zal nog een nadere analyse uitvoeren op de letselcijfers en deze in het voorjaar publiceren. Dit rapport ontvangt uw Kamer in het tweede kwartaal van dit jaar.

Cijfers politie

Kijkend naar de verschillende soorten incidenten tijdens de jaarwisseling valt op dat het aantal geregistreerde incidenten vuurwerk, vernieling c.q. zaakbeschadiging en overlast in de wijk in vergelijking met het gemiddelde over de afgelopen vier jaren met de helft is gedaald. De grootste procentuele afname in incidenten uit de vooraf gedefinieerde jaarwisseling thema's is te zien in Oost-Nederland en Midden-Nederland. Bij de aanhoudingen binnen de jaarwisselingthema's is meer variatie te zien tussen de eenheden. Hier zijn de eenheden Rotterdam en Den Haag de enige eenheden met een procentuele stijging.

Het aantal incidenten onder het thema aantasting openbare orde is gestegen ten opzichte van de afgelopen vier jaar. Dit is exclusief APV-overtredingen, zoals openbaar dronkenschap en rijden onder invloed. Uit de rapportage blijkt dat het aantal voor overlast geregistreerde jeugdigen onder de 18 jaar is toegenomen en het aantal jeugdigen van 18 tot en met 27 jaar geregistreerd voor overlast juist is afgenomen.

Thema	2022–2023	Gemiddeld laatste 4 jaarwisselingen	% verschil 2022–2023 t.a.v. de laatste 4 jaarwisselingen
(Zware) mishandeling/bedreiging	1.351	1.393	-0,3%
Aantasting openbare orde	55	41	34,1%
Brand/ontploffing	1.733	1.772	-2,2%
Hulpverlening aan instanties	277	324	-14,5%
Overlast in de wijk	1.607	1.988	-19,2%
Vernieling c.q. zaakbeschadiging	930	1.398	-33,5%
Vuurwerk	1.939	4.014	-51,7%

Het aantal geweld tegen politieambtenaren ligt deze jaarwisseling lager dan het gemiddelde van de afgelopen vier jaar. Daarentegen is het aantal Veilig Publieke Taak-incidenten gemiddeld gezien gestegen. Onder deze incidenten valt het gebruik van geweld tegen ambtenaren met een publieke taak, zoals ambulancepersoneel of brandweermedewerkers.

GTPA en VPT slachtoffers	2022–2023	Gemiddeld laatste 4 jaarwisselingen	%
GTPA incidenten	81	91	-11,0%
VPT incidenten	13	12	8,3%

Cijfers brandweer

De brandweer heeft tijdens de jaarwisseling 3833 meldingen ontvangen van incidenten als containerbranden, autobranden of buitenbranden. Dit is vergelijkbaar met de afgelopen jaren. Dat blijkt uit een inventarisatie van Brandweer Nederland onder de 25 veiligheidsregio's. De afgelopen twee coronajaren lag het aantal incidenten waar de brandweer bij betrokken was rond de 4000. Ook dit jaar verschilde de drukte per regio. Daarnaast meldde 5 van de 25 veiligheidsregio's afgelopen jaarwisseling een of meerdere incidenten waarbij sprake was van geweld of agressie

tegen brandweermensen, voornamelijk in de vorm van het gooien van vuurwerk. In enkele gevallen is aangifte gedaan. Om de eigen veiligheid te garanderen trad de brandweer in enkele regio's samen met de politie of ME op om zo de eigen veiligheid te garanderen. In 2022 heeft het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) in opdracht van Brandweer Nederland een dashboard ontwikkeld dat inzicht geeft in de nieuwjaarincidenten. Het dashboard is gebaseerd op data van de meldkamers met uniforme rekenregels: Kerncijfers Veiligheidsregios, cijfers en statistiek rondom brandweer en brandweezorg (nipv.nl).

Cijfers Openbaar Ministerie

Naast de aanhoudingen in relatie tot openbare orde incidenten, heeft de politie in totaal 161 aangehouden personen bij het Openbaar Ministerie aangeleverd op verdenking van een misdrijf dat verband houdt met de jaarwisseling. Dat blijkt uit een inventarisatie onder de parketten van het OM. Specifiek voor aanhoudingen in relatie tot misdrijven, is er een daling van 15% ten opzichte van vorig jaar, toen werden er op 1 januari 2022 190 verdachten aangeleverd bij het OM. De meeste feiten betreffen geweld, waarvan 58 keer geweld tegen personen die zich inzetten voor de veiligheid van de samenleving, 69 maal geweld tegen overige personen en 23 maal geweld tegen goederen. In elf zaken gaat het om andere feiten, zoals illegaal vuurwerkbezit.

Tot slot

Gemeenten, politie, boas, brandweer, ambulancezorg, zorgpersoneel, Openbaar Ministerie, Inspectie Leefomgeving en Toezicht en andere betrokken organisaties hebben veel werk verzet om tot een beheersbare en veilige jaarwisseling te komen. Wij hebben grote waardering voor de inzet van iedereen die heeft gewerkt aan de voorbereidingen en tijdens de jaarwisseling. In het Strategisch Beraad Veiligheid gaat de Minister van Justitie en Veiligheid samen met burgemeesters, VNG, verder terugblikken op het verloop van de jaarwisseling. Verder geeft de rapportage uitsluitend een cijfermatig beeld weer van de jaarwisseling.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
V.L.W.A. Heijnen